

JULKISEN ALAN TYÖELÄKEOSAAJA

Miksi etulinjaan tarvitaan muutoksia?

Terapiat etulinjaan -päättjäwebinaari

Tuula Metsä, johtajaylilääkäri, Keva

2.11.2022.2022

Megatrendit

Lue lisää:

<https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>

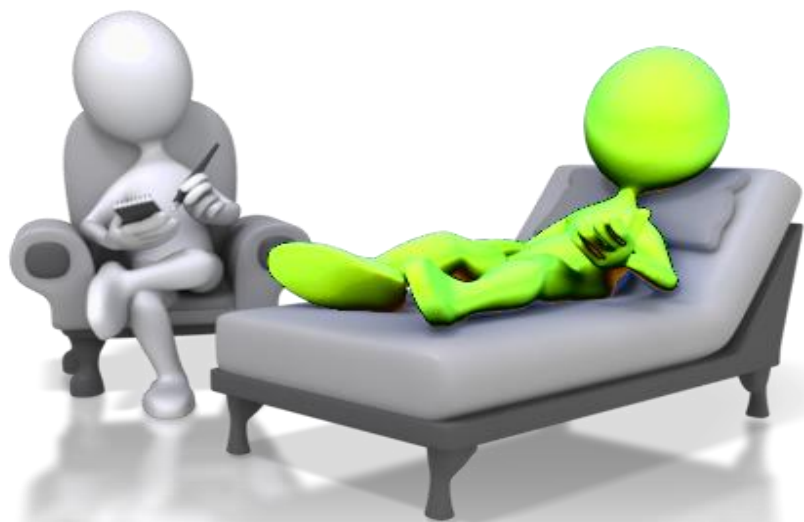
Psyykkinen haavoittuvuus

- Psyykkinen haavoittuvuus on kattokäsite, joka ilmenee psyykkisen kuormituksen ja epämukavuuden värittämänä yhteiskuntana ja työelämänä.
- Käsite viittaa väestön toiminnan ja ajattelun muuttuvaan luonteeseen kulttuurin ja talouden muuttuvissa reunaehdoissa
- Seurauksena työikäisen väestön psyyken haasteet nousevat esiin. Niihin pyritään hakemaan yhä enemmän erilaisia psyyken tilaa jäsentäviä ja tukevia selitysmalleja/ratkaisuja.

Lisääntynyt palvelutarve

Aineettomat ja hyvinvointiin liittyvät edut ovat syrjäyttämässä aineellisia työsuhde-etuja. Kuva: Kimmo Taskinen / HS

Terapia syrjäyttää autot

Eduissa korostuu nyt monella tavalla työntekijän hyvinvointi työssä ja vapaa-aikana. Työnantaja maksaa jo monessa yrityksessä työntekijän terapian tai psykologikäynnit.

Mielenterveyden häiriöiden >10mrd€/v kustannukset ovat yhteiskunnan kestävyysvajeen kannalta merkittäviä

Erityisen merkittäviä nämä kustannukset ovat siksi, että niihin voi oikeilla toimenpiteillä vaikuttaa.

- Mielenterveysstrategian arvio kokonaiskustannuksista oli **11 mrd€** 2015. Tämä on 5% BKT:stä.
- Tämän jälkeen tilanne on selkeästi pahentunut
- Suurin osa kuluista on työkyvyttömyydestä ja sosiaalieduista syntyviä. Alle neljäsosa on terveydenhuollon kuluja. Ja murto-osa avohoidon kustannuksia.
- Perustason mielenterveyspalveluihin on toistuvasti arvioitu kustannuksia säästäviksi (WHO:n mukaan noin nelinkertaisesti kustannuksiin verrattuna)

Arvio mielenterveysongelmien (sisältää päihdeongelmat) aiheuttamista suorista ja epäsuorista kokonaiskustannuksista Suomessa sekä EU-maissa vuonna 2015.

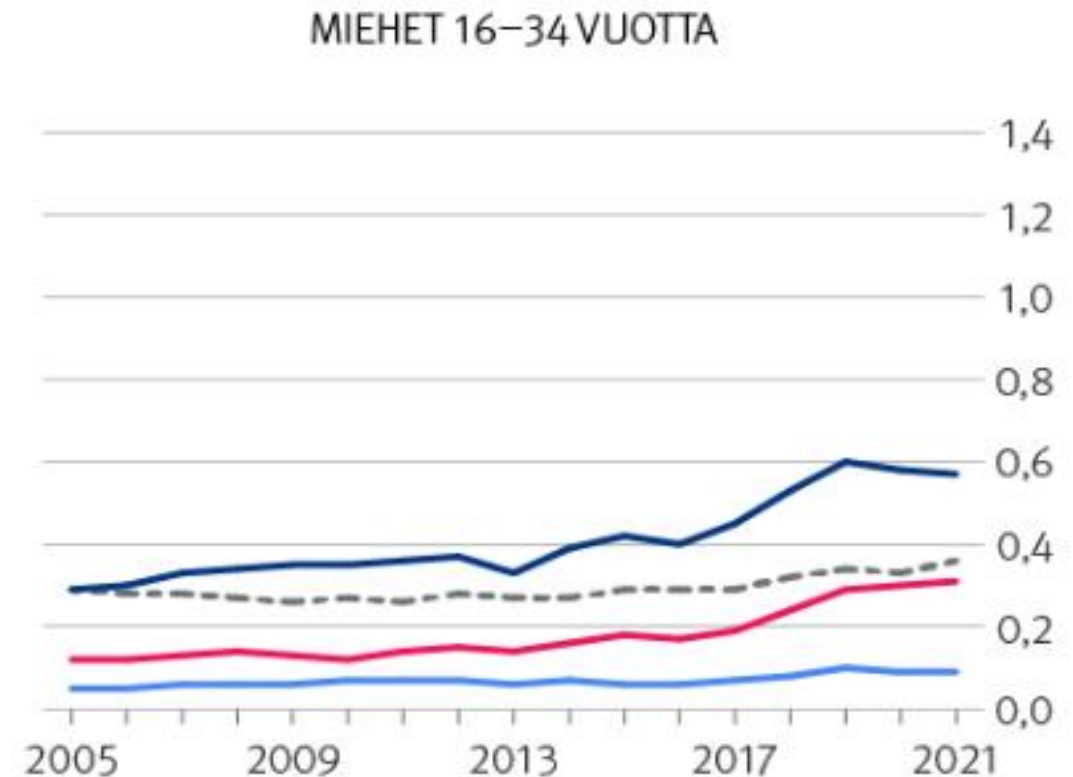
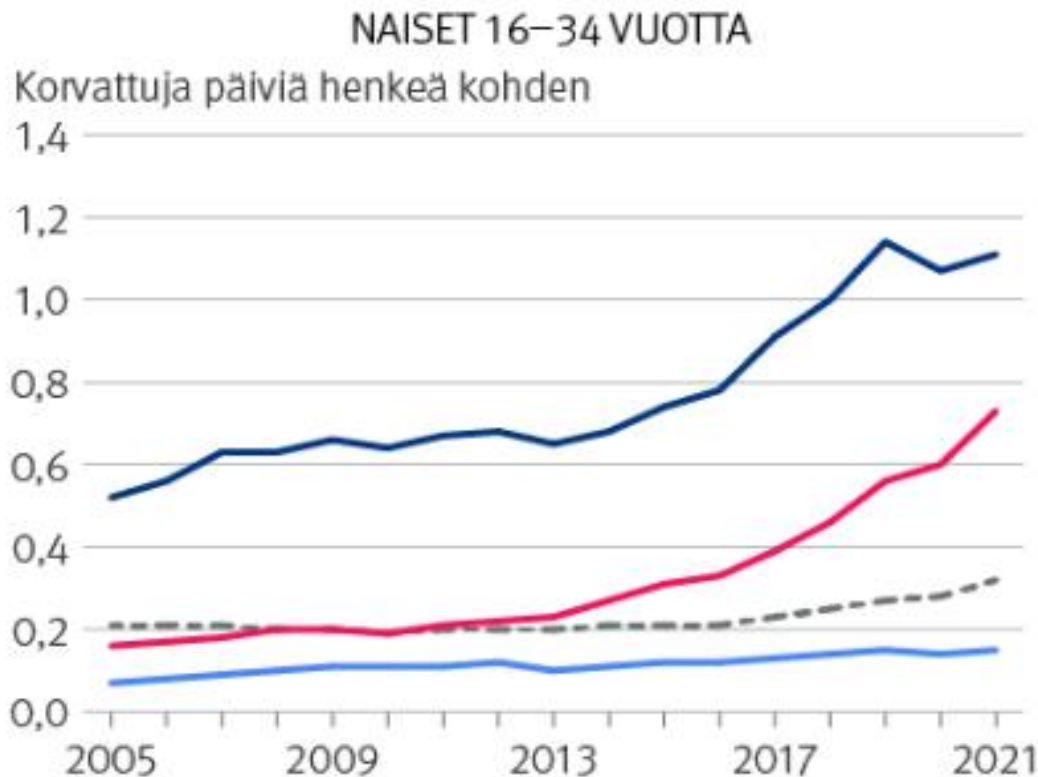
(OECD/ EU, 2018)

			EU 28	Suomi
Kokonaiskustannukset	milj. €		607 074	11 140
	% BKT:sta		4.10%	5.32%
Suorat kustannukset	Terveystenhuoltomenojen aiheuttamat kulut	milj. €	194 139	2 576
		% BKT:sta	1.31%	1.23%
	Sosiaalietuuksien kautta syntyvät kulut	milj. €	169 939	3 884
		% BKT:sta	1.15%	1.85%
Epäsuorat kustannukset	Työmarkkinoilla syntyvät kulut	milj. €	242 995	4 681
		% BKT:sta	1.64%	2.23%

Mielenterveyden häiriöiden perusteella maksetut sairauspäivärahapäivät diagnoosiryhmittäin eri ikäisillä yhtä ikäryhmän ei-eläkkeellä olevaa henkilöä kohden vuosina 2005–2021.

- Masennushäiriöt (F32–33)
- Ahdistuneisuushäiriöt (F40–48)
- Muut mielenterveyshäiriöt
- Muut mielialahäiriöt kuin masennus (F30–31, F34–39)

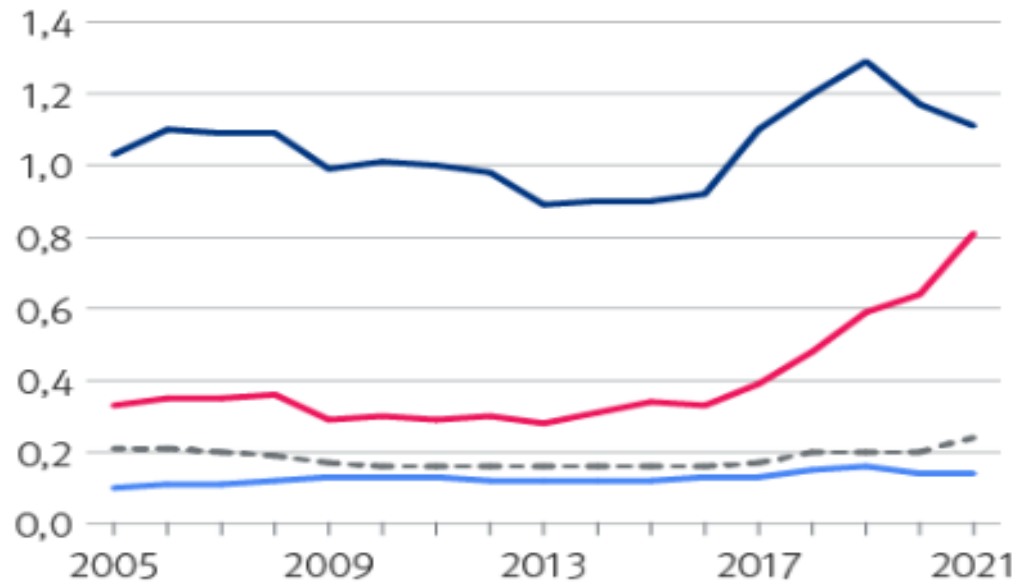

Mielenterveyden häiriöiden perusteella maksetut sairauspäivärahapäivät diagnoosiryhmittäin eri ikäisillä yhtä ikäryhmän ei-eläkkeellä olevaa henkilöä kohden vuosina 2005–2021.

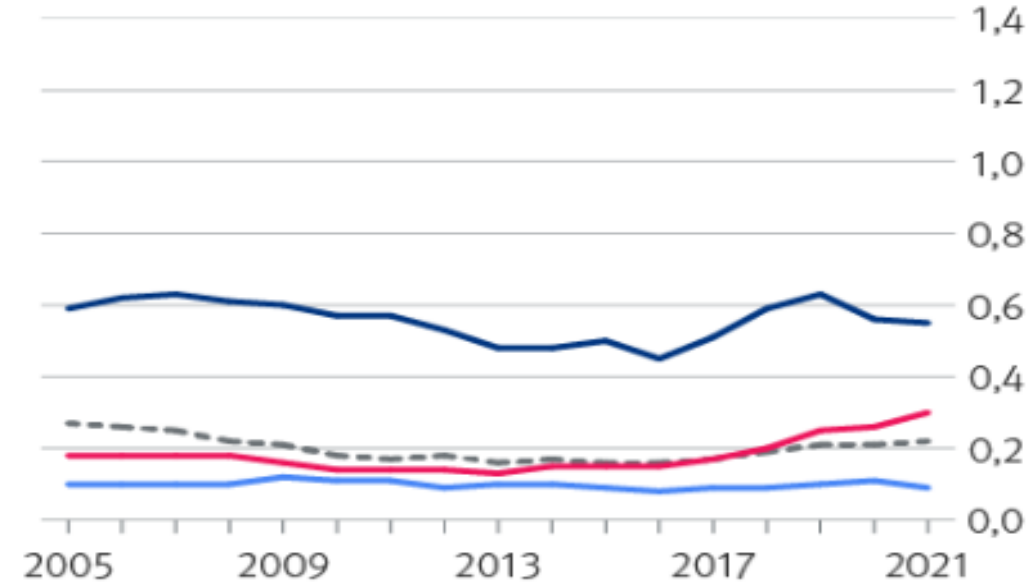

- Masennushäiriöt (F32–33)
- Ahdistuneisuushäiriöt (F40–48)
- Muut mielenterveyshäiriöt
- Muut mielialahäiriöt kuin masennus (F30–31, F34–39)

NAISET 35–49 VUOTTA

MIEHET 35–49 VUOTTA

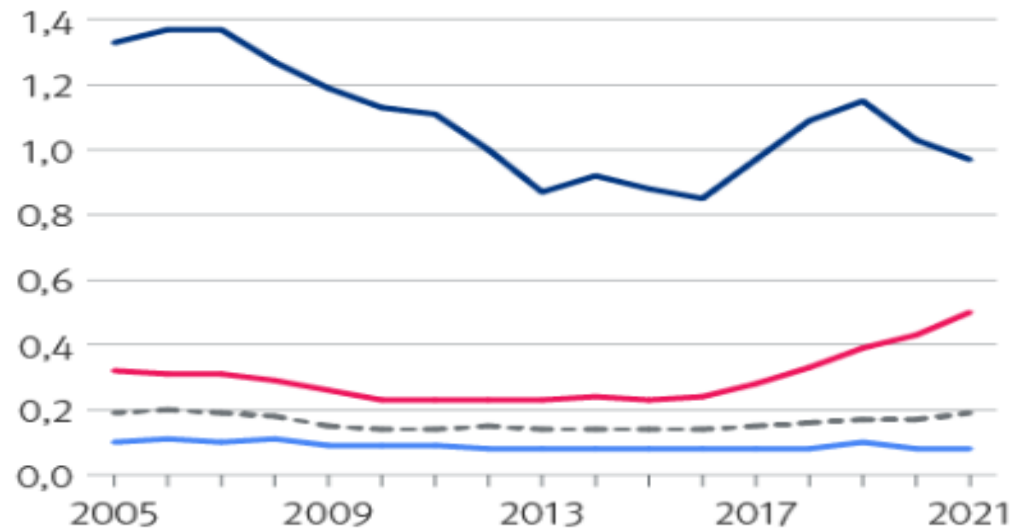

Mielenterveyden häiriöiden perusteella maksetut sairauspäivärahapäivät diagnoosiryhmittäin eri ikäisillä yhtä ikäryhmän ei-eläkkeellä olevaa henkilöä kohden vuosina 2005–2021.

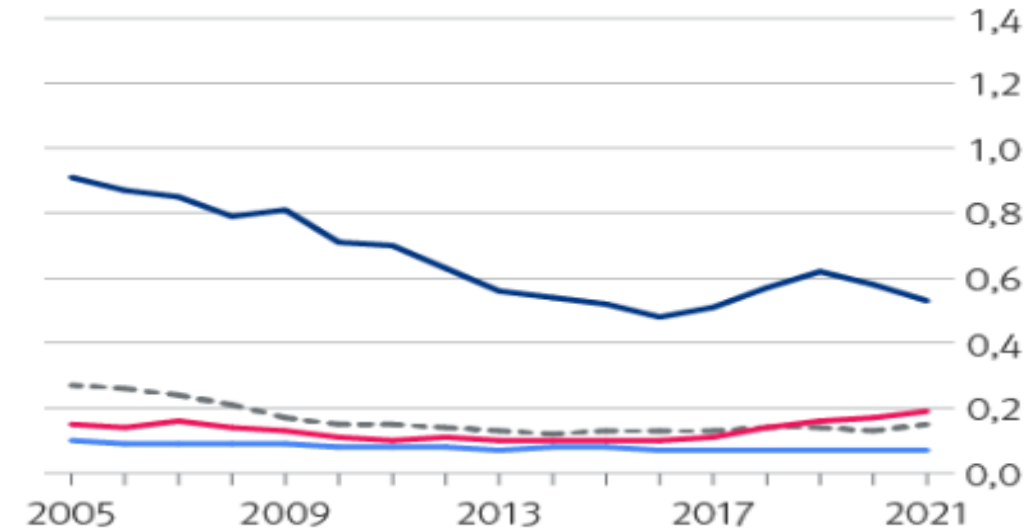

- Masennushäiriöt (F32–33)
- Ahdistuneisuushäiriöt (F40–48)
- Muut mielenterveyshäiriöt
- Muut mielialahäiriöt kuin masennus (F30–31, F34–39)

NAISET 50–67 VUOTTA

MIEHET 50–67 VUOTTA

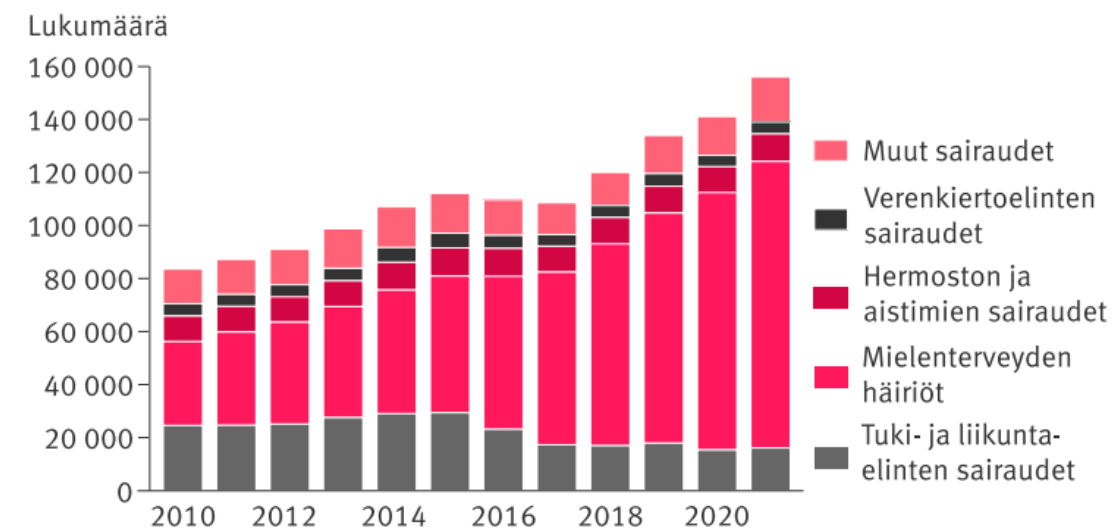

Suuri panostus pitkiin psykoterapioihin ei ole auttanut

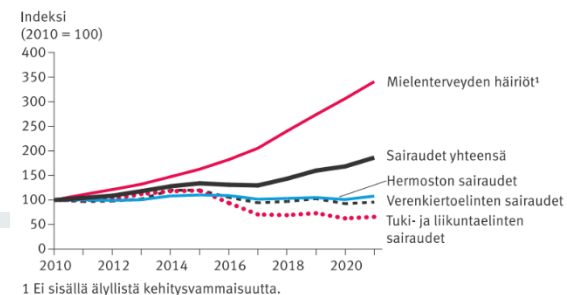
Kuntoutuspsykoterapiaa on nelinkertaistunut vuosina 2010-2021.

Käytännössä kuntoutusterapian järjestelmä on paljolti tukkiutunut potilaista jotka olisi voitu hoitaa lyhytterapialla. Seurauksena pitkiä terapioita tarvitsevien on vaikea päästä hoitoon.

Kuvio 5. Kuntoutujat sairauden mukaan 2010–2021

Kuvio 6. Kuntoutujat eräissä sairausryhmissä 2010–2021

Taulukko. Kelan kuntoutuspsykoterapian saajat ja kustannukset vuosina 2010–2021

Vuosi	Saajat yhteensä	Nuorten psykoterapia (16–25-vuotiaat)	Kustannukset, milj. euroa
2010	15 757	4 812	22,9
2011	18 245	5 496	27,6
2012	20 374	6 328	31,9
2013	22 576	7 182	35,1
2014	25 050	7 970	37,7
2015	27 300	8 738	39,8
2016	31 410	6 470	58,0
2017	36 654	10 203	67,5
2018	43 978	11 494	78,7
2019	50 392	12 595	87,3
2020	56 682	14 011	98,8
2021	60 756	15 298	106,6

Huomautus. Vuosina 2011–2014 henkilö on laskettu vain kertaalleen joko harkinnanvaraisena myönnettyä psykoterapiaa (vuonna 2015 enää joitakin kuntoutujia) tai kuntoutuspsykoterapiaa saaneeksi.

Ammatillinen kuntoutus: kenelle?

Työeläkelaitoksen tukema ammatillinen kuntoutus on tarkoitettu henkilölle, joka ei ole täyttänyt alinta vanhuuseläkeikänsä, ja jolla on

Sairauteen perustuva
työkyvyttömyyden uhka

Ansioita edeltävältä viideltä vuodelta
vähintään 37 725,23 euroa

Taustalla ei ole työtapaturmaa,
liikennevahinkoa tai ammattitautia

Ammatillinen kuntoutus on
tarkoituksenmukaista

Työkyvyttömyyden uhka

Hakijan työkyky on **sairauden** vuoksi heikentynyt niin paljon, että se **todennäköisesti** aiheuttaisi työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen lähimmän **viiden vuoden** kuluessa.

Ammatillisen kuntoutuksen hylkäävien päätösten osuudet lakikohtaisesti ja hylky% eri diagnoosien kohdalla v. 2021

Kunta

Hylkäys% 32,6

TULE – hylky% 25,3

Mielenterveys – hylky% 41,8

Valtio

Hylkäys - 29,6 %

TULE- hylky% 26,8 %

Mielenterveys – hylky% 31,9

Koko Keva 32,7 %
Yksityinen 39,0 %

Kirkko

Hylkäys - 36,9 %

TULE – hylky% 23,5

Mielenterveys – hylky% 44,8

Kela

Hylkäys - 50 %

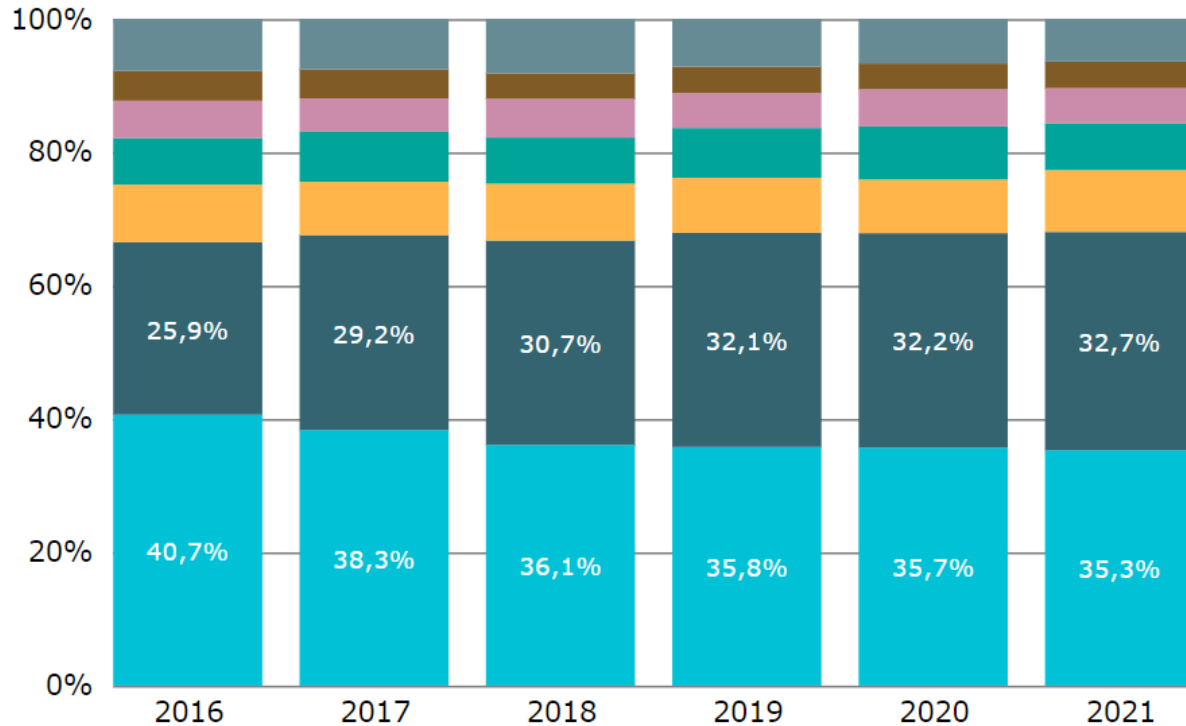
TULE – hylky% 66,7

Mielenterveys – hylky% 48,7

Julkisilta aloilta työkyvyttömyyseläkkeelle^{x)} siirtyneet sairauspääryhmien jakaumien mukaan vuosina 2016–2021

Sairauspääryhmien prosenttiosuudet

- Tuki- ja liikuntaelinten sairaudet
- Mielenterveyden häiriöt
- Kasvaimet
- Hermoston sairaudet
- Verenkiertoelinten sairaudet
- Vammat, myrkytykset yms.
- Muut sairaudet

Henkilömäärät

Sairauspääryhmä	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tuki- ja liikuntaelinten sairaudet	2 296	2 200	2 137	2 059	1 954	1 898
Mielenterveyden häiriöt	1 460	1 678	1 816	1 847	1 760	1 760
Kasvaimet	488	459	505	475	441	499
Hermoston sairaudet	395	430	410	429	436	375
Verenkiertoelinten sairaudet	316	289	343	302	304	285
Vammat, myrkytykset yms.	252	250	226	229	213	214
Muut sairaudet	440	432	483	410	364	344
YHTEENSÄ	5 647	5 738	5 920	5 751	5 472	5 375

Sairauspääryhmien prosenttiosuudet

Sairauspääryhmä	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Tuki- ja liikuntaelinten sairaudet	40,7 %	38,3 %	36,1 %	35,8 %	35,7 %	35,3 %
Mielenterveyden häiriöt	25,9 %	29,2 %	30,7 %	32,1 %	32,2 %	32,7 %
Kasvaimet	8,6 %	8,0 %	8,5 %	8,3 %	8,1 %	9,3 %
Hermoston sairaudet	7,0 %	7,5 %	6,9 %	7,5 %	8,0 %	7,0 %
Verenkiertoelinten sairaudet	5,6 %	5,0 %	5,8 %	5,3 %	5,6 %	5,3 %
Vammat, myrkytykset yms.	4,5 %	4,4 %	3,8 %	4,0 %	3,9 %	4,0 %
Muut sairaudet	7,8 %	7,5 %	8,2 %	7,1 %	6,7 %	6,4 %
YHTEENSÄ	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

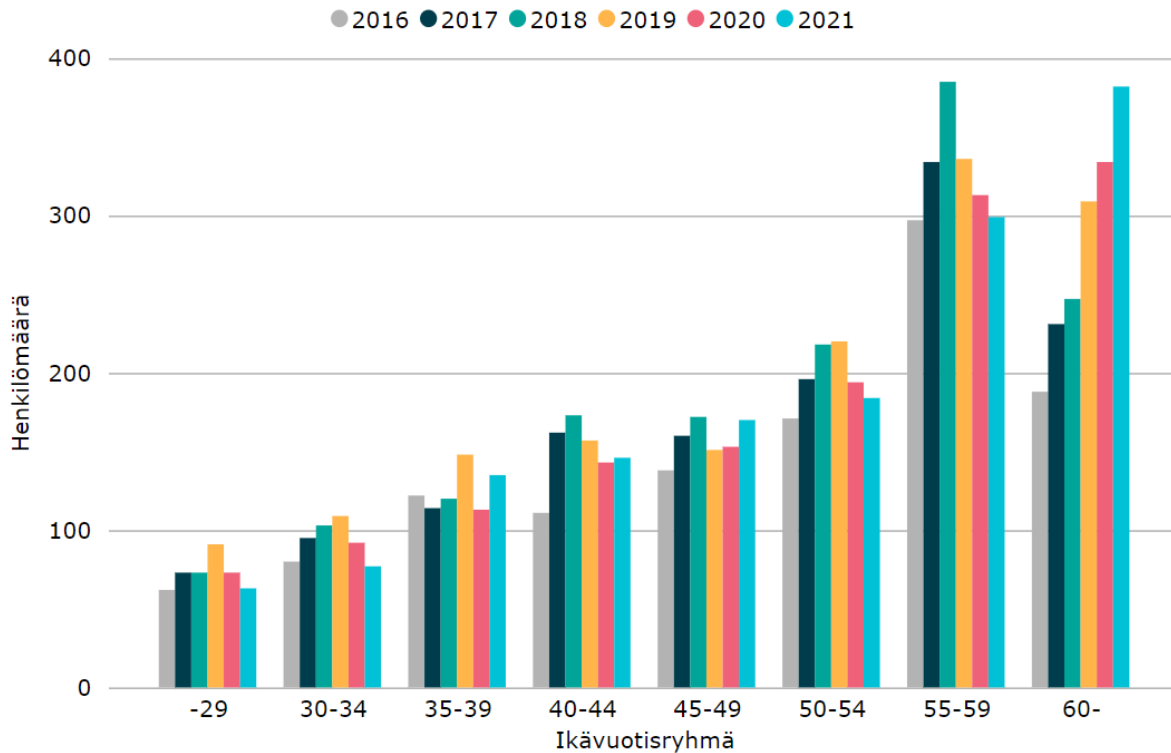
x) Kaikki työkyvyttömyyseläkelajit.

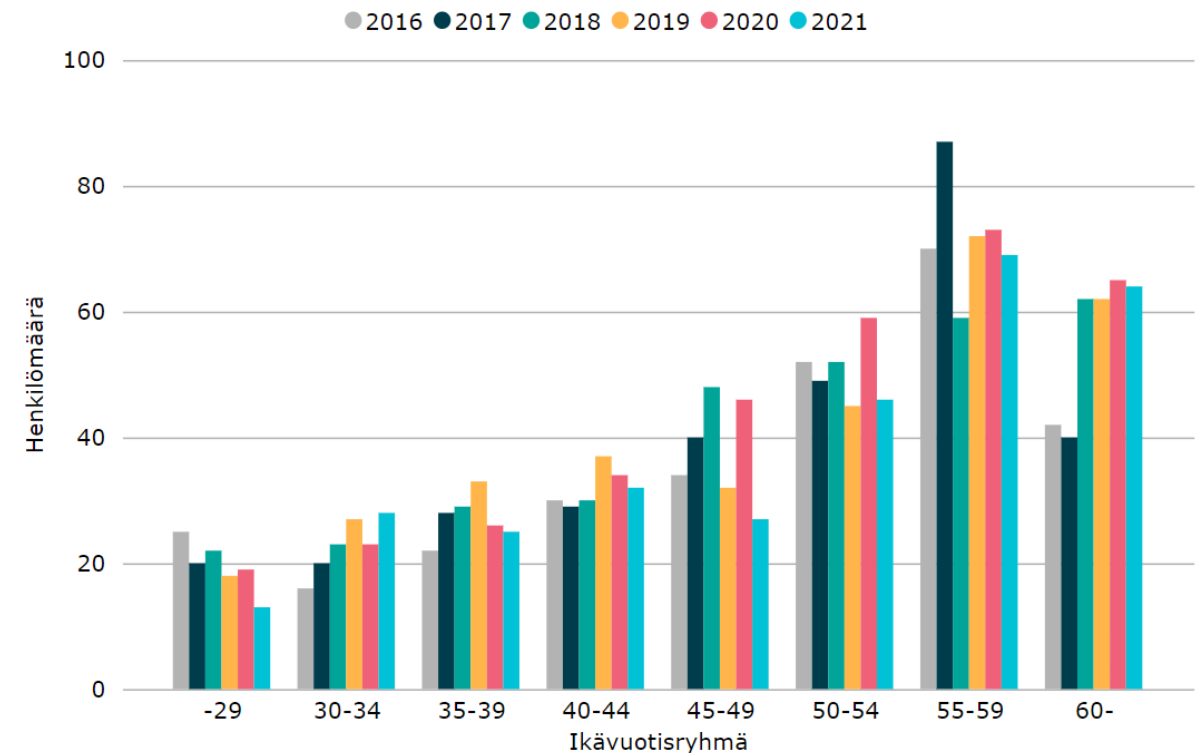
Julkisilta aloilta työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneet henkilöt sukupuolen ja iän mukaan vuosina 2016–2021, mielenterveyden häiriöt

Huom. Erot henkilömääräasteikoissa.

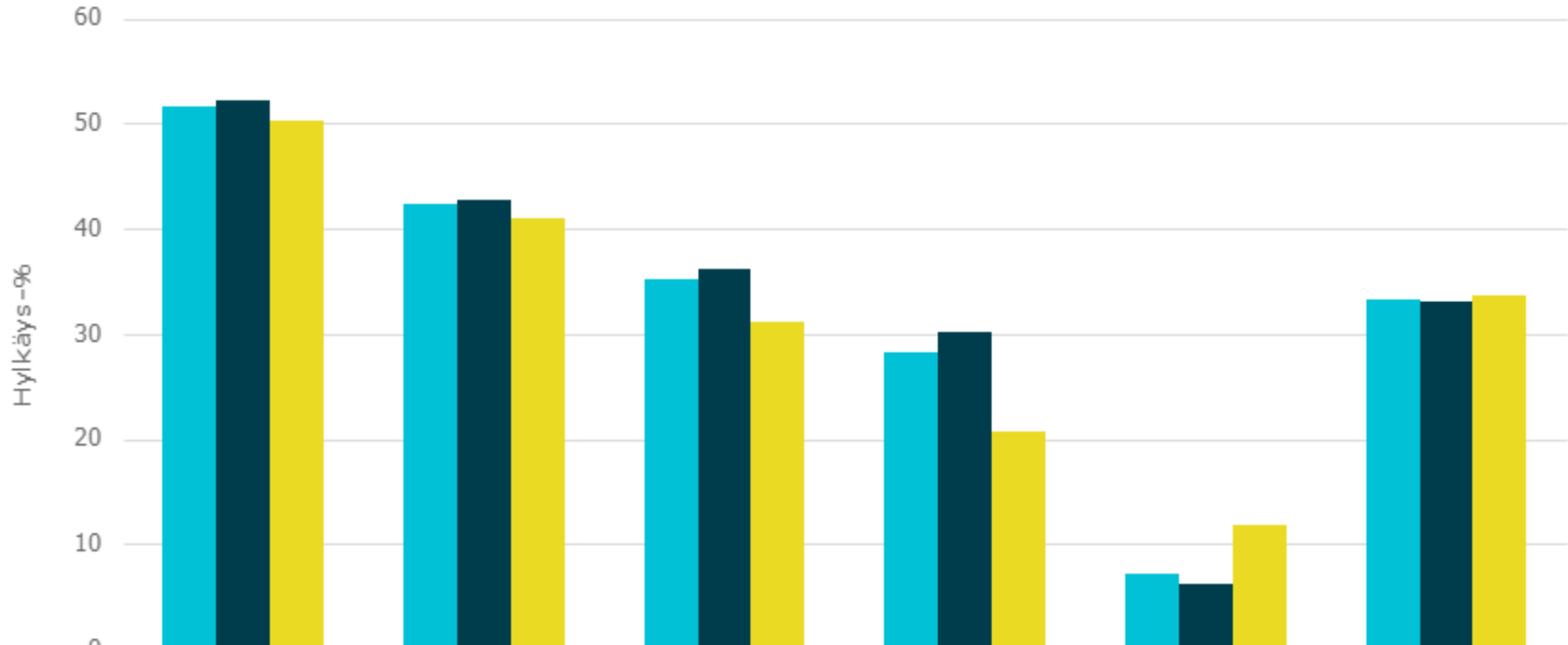
Naiset

Miehet

Kevään saapuneiden uusien työkyvyttömyyseläkehakemusten hylkäysprosentti v. 2021 ikäryhmän ja sukupuolen mukaan, mielenterveyden häiriöt

	Ikäryhmä -34	Ikäryhmä 35-44	Ikäryhmä 45-54	Ikäryhmä 55-59	Ikäryhmä 60-64	Kaikki ikäryhmät
Kaikki	51,7	42,4	35,1	28,3	7,1	33,2
Naiset	52,2	42,8	36,2	30,2	6,2	33,1
Miehet	50,3	41	31,2	20,7	11,7	33,7

- Mielensterveys- ja päihdepalveluiden **palvelutarve on lisääntynyt** liittyen mm. suuriin yhteiskunnallisiin murroksiin
- Vakava sairastaminen ei ole lisääntynyt.
- Matalan kynnyksen palvelut ovat riittämättömiä, ja **sairauspoissaoloja** käytetään lisääntyvästi (ahdistus, masennus) korvaamaan varhaisen vaiheen hoitoja.
- Potilaat ohjautuvat **viiveellä raskaisiin ja kalliisiin palveluihin**, jotka eivät ole läheskään aina tarkoituksenmukaisia.
  - Kuntoutuspsykoterapia
  - Ammatillinen kuntoutus
  - Kuntoutustuki – ja eläkeratkaisut

KIITOS

Tuula Metsä
tuula.metsa@keva.fi
tuula.metsa@hus.fi